

Maaseudun elinvoimaisuus tarvitsee uusiutuvia yrityksiä

Reeta Sipola, agrologi (ylempi AMK), projektisuunnittelija, Teollisuuden ja luonnonvarojen osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: maaseutuyritykset, kehittäminen, koulutus

Maaseudun yritykset kaipaavat tukea muutokseen

Maaseudun liiketoimintaympäristö ja markkinat ovat sekä paikallisella että globaalilla tasolla muuttuneet voimakkaasti. Toimintaympäristön muutokseen sopeutuakseen maaseudun yritysten on pystyttävä kehittämään toimintaansa ja löytämään uusia ansaintamuotoja toimeentulonsa varmistamiseksi. Tämä kehitys on jo käynnissä ja maaseutupolitiikka ja erilaiset yhteiskunnan ohjauskeinot tukevat uusien toimintatapojen ja ansaintamallien kehittämistä.

Kehittämistahto näkyy strategioissa

Lapin maakuntaohjelmassa ja Lapin alueellisessa maaseudun kehittämisstrategiassa on tuotu esiin maaseudun tulevaan yritystoimintaan liittyviä visioita ja kehittämistarpeita. Lappi-sopimuksen tulevaisuuskuvasssa 2040 maaseudulla on vireää paikallistoimijalähtöistä yritystoimintaa ja kehittämistä. Aluerakennevision mukaan maatalouden perustuotanto edelleen keskittyy, mutta sen vastatrendinä on paikallistuminen, erityisesti lähiruoka- ja kiertotaloustrendien synnyttämät pk-tuotantoyksiköt maaseutukyliin. (Lapin liitto 2017. 9, 41).

Lapin alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014 - 2020 näkee paikallisten ja alueellisten yritysverkostojen kehittämisen mahdollisuutena uusien tulonlähteiden löytämiseen sekä yrittäjien osaamisen lisääntymiseen. Maaseudun kehittämisessä painotetaan laajempaa näkökulmaa ja toimenpiteitä halutaan kohdentaa koko ruokaketjun

kehittämiseen ja arvoketjujen rakentamiseen. Alkutuotannon yrittäjyyden osalta kehittämistoimenpiteitä tehdään yrittäjien osaamisen ja innovaatioiden edistämisen sekä maatalouden kilpailukyvyn ja maatilojen elinkelpoisuuden kehittämisen kautta. Tavoitteena on maaseutuyrittäjien ammatillisen osaamisen ja maaseutuyritysten innovaatioiden kasvu, yhteistyön lisääntyminen maaseutuyritysten ja sidosryhmien välillä sekä maaseutuyritysten kilpailukyvyn parantuminen. (Lapin Ely-keskus 2015. 21-22, 27-28).

Maaseudun kehityksen toteutumiseksi alueelle tarvitaan vahva biotalouden ja alkutuotannon verkosto sekä elintarvike- ja energiatuotannossa korkea omavaraisuusaste. Tällaisen muutoksen aikaansaamiseksi täytyy kehittää uusia toimintamalleja sekä toimintakulttuuria, joka tukee rohkeiden kokeilujen tekemistä. Lappi-sopimuksessa toivotaan riskinottokykyä perinteisen kehittämisen rinnalle. Kokeiluiden ja pilottien tekemiseen rohkaistaan ja uusille ideoille ja tuotteille toivotaan kehittymisen mahdollisuuksia. (Lapin liitto 2017. 9, 16).

Kuva 1. Tulevaisuuden elinvoimainen maaseutu tarvitsee arvoketjujen kehittämistä ja uusia innovaatioita nykyisillä aloilla, sekä aivan uusia avauksia. (kuva Kalle Santala)

Koulutuksesta apua uudistumiseen

Pienet maaseudulla toimivat yritykset usein tunnistavat, että liiketoiminnan kehittäminen edellyttää uusia ratkaisuja, mutta valintojen tekemisen tueksi tarvitaan tietoa, tukea ja koulutusta. Pohjois-Karjalan ja Lapin alueiden sekä niitä ympäröivien maakuntien (Kainuu, Pohjois-Savo ja Etelä-Savo) maaseutuyritysten kannattavuutta kehitetään juuri käynnistymässä olevassa Rural Future -koulutushankkeessa. Karelia AMKin hallinnoimaa hanketta toteuttavat lisäksi ProAgria Pohjois-Karjala ja Lapin AMK. Lisäksi ProAgria Lappi on mukana hankkeessa liitännäiskumppanina. Maakunnallisten neuvontaorganisaatioidensa kautta ProAgria tarjoaa mautilojen ja maaseutuyritysten toimintaan, kehittämiseen ja johtamiseen kuuluvia asiantuntijapalveluita hankkeeseen osallistuville.

Hankkeen tavoitteena on ennen kaikkea yhteistyöalueiden maaseutuyritysten kannattavuuden ja toimintaedellytysten vahvistaminen. Mukaan lähteville yrityksille laaditaan tulevaisuuspolku, jota tuetaan räätälöidyllä pienryhmäkoulutuksella. Tällä hetkellä hankkeessa on meneillään tulevien koulutusryhmien teemojen kartoitus. Teemat voivat liittyä esimerkiksi kansainvälistymiseen, luonnontuotteisiin, elintarvikkeisiin ja jatkojalostukseen, luomuun tai hyönteisten kasvattamiseen. Painotuksena tulee kuitenkin olemaan tulevaisuuden maaseudun elinkeinojen kehittäminen.

Arvoketjut parantavat kannattavuutta

Toiminnan kannattavuutta voidaan parantaa esimerkiksi ottamalla käyttöön innovaatioita, joiden avulla jalostusarvo lisääntyy. Tavoitteena ei ole raaka-ainetuotannon kasvattaminen, vaan kiertotalouden periaatteiden mukaisesti raaka-aineista saatavan arvon maksimointi. Yritysten kehittäminen ei välttämättä tarkoita suuria tulovirtoja, vaan myös pienimuotoista lisätuloa ja kustannusten säästöä, jotka mahdollistavat liiketoiminnan jatkumisen. Kehittämiskohteina ovat esimerkiksi jalostusarvon lisääminen paikallisesti sekä erilaiset erikoistumisratkaisut.

Kansainvälinen osaaminen ja verkostot tuovat kehittämistyöhön lisäarvoa, kun hankkeessa peilataan eurooppalaisia haasteita ja ratkaisuja Lapin ja Pohjois-Karjalan tilanteeseen. Mautilojen elinkelpoisuus vahvistuu, kun ne löytävät tulevaisuuteen sopivia uusia tapoja rakentaa toimivia arvoverkkoja. Rural Future -hankkeen tuloksena parannetaan maaseudun

pienyrittäjien kykyä ja valmiuksia verkostoitua kansallisesti ja kansainvälisesti, luoda uusia arvoketjuja sekä ratkaista konkreettisia ongelmia erilaisten innovaatiotyökalujen avulla.

Lähteet

Lapin liitto 2017. Lappi-sopimus Lapin maakuntaohjelma 2018-2021.

Lapin Ely-keskus 2015. Lapin alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014–2020.